

Un cartell decora la presó militar de Los Teques, un suburbi de Caracas. “Pàtria, socialisme o mort”, hi diu. Davant l’eixida de la zona de les cel·les s’amunteguen els familiars dels presos. Els soldats furguen en pastetes de carn, pastissos i més regals: hi cerquen mòbils o armes.

El pres més famós del país seu en una ampla cel·la del tercer pis. El general Raúl Isaías Baduel té 54 anys, fou ministre de Defensa i comandant militar. Ara agafa delerós un parell de diaris que els vigilants li deixen passar. Té prohibit l’accés al telèfon i a internet.

Fa cinc mesos que uns homes armats el sotjaven prop de sa casa. Quan va voler demanar ajuda amb el mòbil, un dels homes li va colpejar el front amb una pistola. Dins d’un cotxe discret, el portaren a un quarter on es van identificar com a membres del servei secret militar.

El fiscal retreu a Baduel que, després de ser destituït com a ministre de Defensa, fa dos anys, va furar 10.000 dòlars del tresor públic. El soldats que suposadament poden testificar les acusacions fins ara no han declarat. L’audiència es va ajornar: presumptament el jutge estava malalt. “Sóc un pres polític”, diu el general. Creu que el responsable de la seua detenció és un antic amic: el president Hugo Rafael Chávez Frias, de 55 anys d’edat.

Quan eren joves soldats, tots dos volien “trencar les cadenes de l’oligarquia” per a possibilitar al poble veneçolà una vida lliure, justa i social. Van fer el jurament el desembre del 1982 a l’ombra d’un arbre centenari, el mateix sota el qual diuen que descansa l’heroi de l’alliberació sud-americana, Simón Bolívar. Era el principi de la *revolució bolivariana* i l’inici del llarg camí d’Hugo Chávez cap al poder.

El camí fou accidentat: després d’un colp d’estat fracassat i dos anys de presó, el desembre del 1998 unes eleccions democràtiques el van portar a la fita. Avui, més de deu anys després, per a Chávez allò que compta és assegurar la seua autocràcia.

El jove impetuós s’ha convertit en un astut tribú del poble que el governa amb plebiscits. Chávez ha guanyat deu eleccions i referèndums (i un, el de fa dos anys, que li havia d’assegurar la

El president Chávez s’adreça als treballadors del complex petroquímic de la ciutat veneçolana de

El ‘petromessies’

El president Hugo Chávez finança el seu ‘socialisme del segle XXI’ amb ingressos del sector energètic. Per combatre la resistència d’una oposició creixent mira d’afermar la seua autocràcia.

possibilitat de la reelecció il·limitada, el va perdre). El seu règim divideix famílies i malmet amistats. Per culpa seua milers de veneçolans han hagut de fugir a l’estranger.

Mentrestant, el *Caudillo* governa el país com si fóra la seua hisenda privada. Com més li agrada governar és per la televisió: cada diumenge tots els canals han de transmetre el seu xou

Barcelona, el Primer de Maig del 2007.

Aló presidente i unes quantes voltes la setmana n'emeten un resum. També és obligatòria la transmissió de les aparicions oficials: d'aquesta manera Chávez apareix vint hores del temps d'emissió a la setmana.

Entreté el seu públic a base de cançons populars i acudits forts. Comenta la situació mundial i llig en veu alta obres de Bolívar. Acomiada i designa ministres en directe, elogia mòbils o xampús de "producció nacional". Conta les seues visites als bordells de quan era un jove soldat i critica el consum de whisky dels seus compatriotes. Quan una dona va telefonar queixant-se que els hospitals estatals eren plens, ell va prometre: "No et preocupes, t'enviaré el meu metge." I li'l va enviar.

Els seus monòlegs poden durar vuit hores, la seua energia sembla inesgota-

ble. Quan, fa poc, Chávez va suspendre l'emissió de l'aniversari d'*Aló Presidente*, molts veneçolans especularen amb una crisi estatal. Tres dies després Chávez tornà a la pantalla, amb la cara inflada. Sembla que havia tingut una indigestió. Els seus adversaris diuen que es manté a base de drogues.

Des de fa poc les aparicions a la televisió tenen un toc insòlitàment agressiu. El to s'ha tornat més amarg. Chávez es mofa dels polítics contraris dient que són "enemics" que han de ser "destruïts". Igual que el seu gran model Fidel Castro, només pensa en categories militars quan es tracta de discussions polítiques.

"Mi comandante", el saluda respectuosa la presidenta del parlament quan el president apareix davant l'assemblea nacional, al desè aniversari de la constitució, a la primeria d'agost. Chávez ix d'un tot terreny blindat nord-americà, un escamot d'oficials amb boines roges s'afanyen a posar-se-li davant.

Abans que el *Caudillo* entre a la sala plenària, fa una ronda al pati del parlament. Als balcons i a les balustrades, s'hi concentren centenars de seguidors vestits amb uniformes roigs. Fa hores que l'esperen.

Marlinda Chorrillo, de 62 anys d'edat, és una velleja xicoteta que ha vingut des de Catia, una població pobra al costat de Caracas. Espenta cap endavant, vol abraçar el seu president, o almenys estirar-li la màniga. "Chávez, t'estime!", crida per damunt de la multitud. Els seus partidaris veneren el cap d'estat com a un messiès. Molts han penjat la seua foto a l'altar de casa, al costat de l'altre salvador.

El president agafa les mans que li allarguen, a penes pot avançar. Un parell d'indis mig nus amb el vestit tribal, que els havien portat amb avió des de la zona de l'Amazones a posta per a aquesta aparició, tenien permís per a apropar-se a Chávez. Ell els va a estrènyer contra el pit. Té gotes de suor al seu nas de boxador.

Chávez és un *zambo* –així anomenen a Veneçuela els mestissos de pell fosca. L'elit de pell clara de Caracas els anomena despectivament *micos*, però és impotent contra el seu carisma. Ell abraça els indis, que alcen les llances en honor seu.

Quan apareix, poc després de l'as-

semblea nacional, el seu vestit és tot planxat; la corbata, perfectament col·locada. Chávez és l'home d'estat. Branda un llibret roig, la Constitució del 1999 que li va assegurar el dret a la reelecció. "Aquest llibre garanteix el nostre camí cap al socialisme", diu.

Baduel, el seu company de viatge, havia col·laborat en l'anterior constitució, que consta com la constitució democràtica en la història veneçolana. Però per a Chávez era massa poc socialista. El desembre del 2007 va sotmetre a votació un nou article que estipulava el seu rumb cap a l'esquerra i garantia el dret a la reelecció il·limitada. Baduel va cridar a la resistència: fou el final de la seua amistat. El referèndum va fracassar, però Baduel sabia que Chávez no cediria.

Aquests darrers mesos, amb ajuda de noves lleis i decrets, el president ha aplanat el camí cap al *socialisme del segle XXI*, com ell l'entén. Des del referèndum del febrer pot ser reelegit sense límit. Després nacionalitza indústries i bancs, expropia explotacions cafeteres i béns immobles, amenaça polítics de l'oposició i periodistes. "Anem pel camí d'un totalitarisme amb façana legal", diu Teodoro Petkoff, que una vegada fou guerriller i avui pertany a l'oposició.

L'assemblea nacional s'inclina davant les cabrioles del cap d'estat; més del 90% són partidaris seus. L'oposició s'ha debilitat a si mateixa perquè va boicotar les darreres eleccions parlamentàries, el 2005. Ara ha de quedar-se observant com Chávez atrau cap a ell tot el poder. "El boicot fou un error imperdonable", reconeix Pablo Pérez, de quaranta anys d'edat, el governador de Zulia, l'estat més important.

Pérez és un polític de la nova generació entre els membres de l'oposició que va entrar al parlament a les eleccions generals del novembre passat. Diversos càrrecs de governador i l'ajuntament de Caracas són a les seues mans.

Aquest èxit ha estat possible gràcies a seguidors frustrats del cap d'estat: molts funcionaris del règim són tan corruptes com els predecessors de Chávez. La *boliburgesia*, com anomenen als caps roigs del règim, beu preferiblement whisky de 18 anys, condueix ostentosos tot-terrenys nord-americans i té assegurats terrenys i cases als mi-

llors emplaçaments. Per aquest motiu, molts seguidors de Chávez, que abans havien obeït cegament les recomanacions del president, a les eleccions s'han quedat a casa o han votat els dissidents.

Zulia –un estat ric, amb petroli–, amb la capital Maracaibo, sempre ha estat un bastió de l'oposició. Al llac de Maracaibo, una llacuna enorme amb entrada a mar, l'or negre que brota de 12.000 pous de petroli ha fet de Veneçuela l'Aràbia Saudita d'Amèrica Llatina. Diàriament, n'ixen tancs en direcció als EUA: l'enemic mortal de Chávez és el millor client. “Les nostres reserves de petroli duraran almenys 120 anys”, diu Edwigg Lingg, el president de la cambra de comerç del petroli. Però els petrodòlars flueixen sobretot en les caixes del govern central. “Chávez reté la part dels ingressos que ens correspon”, es queixa el governador Pérez.

El monopoli per a l'explotació i la comercialització del petroli, el té el consorci estatal PDVSA. Abans es considerava mundialment una empresa exemplar. Però Chávez ha saquejat el consorci per a finançar els seus programes socials i l'endeuta amb noves tasques. Avui PDVSA ven aliments subvencionats, paga cursos d'alfabetització i campanyes polítiques. Fins i tot per als experts és difícil d'entreveure el balanç. “PDVSA s'ha convertit en un basar”, diu Lingg. “Els nostres enginyers venen pa i formatge.”

Fa set anys els treballadors del consorci del petroli feren vaga. En aquella acció, Chávez hi va veure un “intent de colp d'estat”. Va acomiadar 18.000 treballadors dels 40.000 del PDVSA.

Milers d'experts se'n van a l'estranger. A l'Orient Pròxim, al Canadà i a Rússia els enginyers de petroli ben formats hi troben feina de seguida.

La realitat és que el consorci estatal necessita urgentment diners per a inversions. Però Chávez continua balafiant-los com a motor de la seua revolució. El mes de maig va ordenar la nacionalització de totes les empreses contractades que fins en aquell moment havien treballat per a PDVSA. De la nit al dia el monopolista es va apropiat unes setanta empreses que s'encarregaven sobretot del transport a les torres de perforació.

L'empresa De-Ko a la vora est del llac de Maracaibo pertany a les víctimes. A les cinc de la matinada un escamot d'expropiació vestit de roig va assaltar el recinte. Els estadants foren escortats per soldats armats. “Aquesta empresa pertany ara al PDVSA”, va informar el líder del grup al director de l'empresa, José Contreras. Ni tan sols li deixaren temps d'arreglar les seues coses de l'oficina.

El nous amos pintaren la façana de roig i damunt del logo de l'empresa enganxaren un retrat enorme del *Caudillo*. “Chávez ha reconquistat el nostre moll”, posa a baix. Els invasors van acaparar set vaixells de transport, dos remolcadors, grues i naus industrials per valor d'uns quants milions de dòlars. Fins ara el govern no ha pagat cap indemnització. “Nou fou

Quan els treballadors del consorci del petroli feren vaga, Chávez hi va veure un “intent de colp d'estat” i n'acomiadà 18.000

cap expropiació, fou un atracament”, es queixa José Contreras.

A més, el govern vol desfer el sindicat independent dels treballadors del petroli i obligar-los a formar un sindicat unitari dependent del govern. “El govern actua com un amic dels treballadors; no hi tenim res a dir”, diu el dirigent del sindicat Carlos Contreras, seguidor de Chávez. D'aquesta manera, el president divideix la base.

Enlloc més del país l'ambient no és tan inflamable com al barri de barraques 23 de Enero, a la vora del centre de Caracas. En construccions de rajola sense polir i edificis enfonsats dels anys 50, que a les muntanyes verdes semblen eixams, viuen les tropes de sicaris del govern. Apallissen periodistes molestos i contraris al govern.

Cap taxista no s'atreveix a entrar en aquest barri.

Chávez té el seu col·legi electoral a 23 de Enero, on la majoria dels habitants són *chavistes*. “En temps d'uns altres governs, ací hi dominava el toc de queda; la policia hi matava i hi torturava”, diu Glen Martínez, de 39 anys d'edat, director de l'estació de ràdio municipal Radio 23. “Chávez és el primer que ens tracta com a ciutadans.”

Radio 23 és un dels molts *colectivos*. Així s'anomenen grups polítics –però també bandes criminals– que es reparteixen entre els barris de barraques. Abans Martínez només eixia en públic amb un revòlver. “Tenia molts enemics. Però hem pacificat aquesta zona; ara hi domina l'armistici.” Martínez cedeix una hora d'emissió de Radio 23 a associacions de dones, dona consells d'educació sexual i informa sobre actes polítics. A la ràdio hi tenen el retrat del Che Guevara; les cançons en anglès hi són mal vistes.

Darrere els edificis enfonsats, una emissora inservible que havia donat l'exèrcit es rovella. “Chávez ha promès sanjar casa nostra”, diu Martínez. Això fou fa dos anys. D'aleshores ençà, el president ja no s'ha tornat a deixar sentir. També la companya de Martínez, Lisbeth González, que ha creat al barri *consells ciutadans* i que havia de reforçar la base per a Chávez, està frustrada: “Mai no hi ha hagut cap vertadera revolució”, diu.

“L'home agafa por al seu propi poble”, diu també el seu antic company de viatge Baduel, de la presó estant.

Comparteix la cel·la amb un almirall i un general de la guàrdia nacional. Els van detenir fa un any perquè presumptament tenien la intenció de matar el president. Tots tres juguen a voleibol per a mantenir-se en forma.

Fa poc Baduel va escriure una carta al seu antic amic, que deia: “Senyor president, vós us heu apoderat les institucions de l'estat i heu desacreditat l'exèrcit, però a mi no m'intimideu.” No n'espera cap resposta i tampoc no es fa il·lusions respecte del seu destí: “Quedaré lliure el dia que Chávez se'n vaja, ni un dia abans.”

Jens Glüsing

Traducció de Beatriu Vallès